02.11.2026 UKA2026/9

Naleraq Kuno Fencker

Inatsisartut Ombudsmandiata 2025-mut ukiumoortumik nalunaarutaata Inatsisartunit tusaatissatut tiguneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.
(Inatsisinut Ataatsimiititaliaq: Bo Martinsen, ataatsimiititaliap siulittaasua, Demokraatit, Kuno Fencker, ataatsimiititaliap siulittaasuata tullia, Naleraq, Karen-Marie Kyed Frederiksen, Demokraatit, Paarma Lund Kreutzmann, Inuit Ataqatigiit, Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Naleraq sinnerlugu Inatsisartut Ombudsmandiat sulisuilu 2025-mut ukiumoortumik nalunaarusiaannut, aammalu innuttaasut pisinnaatitaaffiinik illersuinerminni sulinerannut pingaaruteqarluinnartumut qutsavigaatsigit.

Ombudsmandimik naapitsinitsinni nalunaarummi ajornartorsiutit saqqummiunneqartut, aammalu siunissami suliarineqarsinnaasut pillugit oqaloqatigiilluarpugut.

Nalunaarut atuaraanni ajornartorsiutit uteqqiattumik saqqummertartut takuneqarsinnaapput.

Pingaartumik kommunini, aammali Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsiviini, suliassat suliarineqartarnerannut tunngatillugu annertuumik ajornartorsiuteqarpugut.

Tamannalu innuttaasunut kingunipiloqartaqaaq, akueringeqarsinnaanngilaq.

Innuttaasut pisinnaatitaaffiisa inatsisini allassimanissaat naammanngilaq. Pisinnaatitaaffiit ulluinnarni malinneqartariaqarput.

Apeqqutaasussaanngilaq inuiaqatigiinni qanoq inissisimaneq, inatsisinik ilisimatuujunissaq – Innuttaasoq kinaassusersiorneqarani sullinneqartussaavoq.

Meeqqat pillugit suliaq ukiut qulit sinnerlugit sivisussusilik

Nalunaarummi suliat ilaat immikkut ilungersunarluinnartuuvoq.

Kommune Qeqertalimmi angajoqqaaq meeqqami marluk angerlartinneqarnissaat pillugu 2012-imili noqqaassuteqarsimavoq.

Angajoqqaaq arlaleriarluni saaffiginnittarsimavoq, meeqqani angerlartikkusullugit.

Kisianni kommuni aalajangiissuteqarsimanngilaq.

Ukiut qulit sinnerlugit qaangiupput – UKIUT QULIT!

Meeqqat taakku marluk inersimasunngorsimapput, kommunilu suli aalajangiisimanngitsoq.

Ombudsmandip kommunip suliarinninnera ajorluinnartutut illersorneqarsinnaanngitsutullu isigaa.

Taamatut sakkortutigisumik isornartorsiueriaaseq ukiut 25-t sinnerlugit atorneqarsimanngilaq.

Kommunip angajoqqaaq allakkatigut noqqaassuteqaqqusimavaa, naak taamatut piumasaqarnissamut inatsisitigut tunngavissaqanngikkaluartoq.

Kommunillu sulisunik napparsimasoqarnera pissutigalugu suliaq uninngatissimavaa.

Tamanna aamma inatsisitigut tunngavissaqanngilaq.

Qanoq ililluni nunatsinni taamatut pisoqarsinnaava?

Kina akisussaava?

Qanoq kinguneqartinneqartarpa kommunip innuttaasut pisinnaatitaaffii taama annertutigisumik sumiginnarpatigit?

Akisussaasoqartariaqarpoq!

Kommunit namminneq aqutsisinnaatitaaffeqarnerat isumaqanngilaq inatsisinik malinninngitsoorsinnaasut, imaluunniit innuttaasut sumiginnarsinnaagaat.

Tamanna akuersaarneqarsinnaanngilluinnarpoq.

Suliassat suliarineqartarnerisa sivisussusaat

Ombudsmandip kisitsisaataasa takutippaat suliassat suliarineqartarnerisa sivisussusaat pillugit naammagittaalliutit ukiuni kingullerni amerliartorsimasut.

2018-imi naammagittaalliutit naammassineqartut 30 procentingajaat suliat suliarineqartarnerisa sivisussusaannut tunngapput.

2024-mi 40 procentit sinnerlugit amerlassuseqalerput.

Kommuninut tunngasunut kisitsisit qiviaraanni, 2024-mi naammagittaalliutit naammassineqartut 52,7 procentii suliassat suliarineqartarnerisa sivisussusaannut tunngapput.

Tassa kommunit pillugit naammagittaalliutit naammassineqartut affaat sinnerlugit.

Innuttaasut kommuninut saaffiginnittarput, akissutisinissartik utaqqillugu.

Arlaleriarlutik nukingisaaruteqartariaqartarput.

Utoqqatsissutaasartullu amerlaqaat.

Sullissisoq taarserneqarsimavoq.

Suliaq allamut nuunneqarsimavoq.

Allagaatit amigaataapput.

Immaqalu sullissisup nutaap suliami qanoq pisoqarsimanersoq ilisimanngilaa.

Sullissisoq soraarpat, innuttaasup suliani aallaqqaataaniit aallartiteqqittariaqartussaanngikkaluarpaa.

Inuk qitiutillugu politikerit oqaluttuarpoq – naak taava iliiutsit?

Sulisussaaleqineq ajornartorsiutaavoq piviusoq. Kisianni sulisussaaleqineq innuttaasut pisinnaatitaaffiinik atorunnaarsitsisinnaanngilaq.

Taamaattumik suliat allattorneqartarnissaat, paasissutissat nalunaarsorneqartarnissaat aammalu suliat ingerlaavartumik malinnaavigineqarnissaat pingaaruteqarluinnarput.

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit nukittorsartariaqarpoq (sagsbehandlingslov)

Nunatsinni ingerlatsinermi inatsiseqartitsineq pillugu tunngaviusumik malittarisassaqarpugut.

Oqartussaasut suliat naammattumik paasissutissartaqartillugit aalajangiissuteqartussaapput.

Illuatungiusup isumaanik tusarniaarnissamut malittarisassaqarpugut.

Aalajangiinerit tunngavilersorneqartussaapput.

Innuttaasullu naammagittaalliorfissamik eqqortumik ilitsersorneqartussaapput.

Kisianni Ombudsmandip nalunaarutaata takutippaa malittarisassat taakku naammattumik malinneqanngitsut.

Assersuutigalugu Kommune Qeqertalik sulisumik soraarsitsisimavoq, illuatungiusup isumaanik tusarniaaneq eqqortumik ingerlanneqarsimanngitsoq, aammalu aalajangiineq naammattumik tunngavilersorneqarsimanngitsoq.

Ombudsmandip inassutigisimavaa suliaq suliareqqinneqassasoq, nutaamillu aalajangiissuteqartoqassasoq.

Taamatut pisoqartarnissaa pinngitsoortinniarlugu iliuuseqartariaqarpugut.

Naleraq isumaqarpoq piffissanngortoq suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit 1994-imeersoq nutarterneqassasoq.

Ingerlatsinermi inatsiseqartitsinermi tunngaviusumik malittarisassat pingaarnerit inatsimmi erseqqissumik aalajangersarneqartariaqarput.

Pisinnaatitaaffiit pioreersut innuttaasunut sullissisunullu paasiuminarnerulersittariaqarpavut.

Aalajangiinerit allaganngorlugit tunniunneqartarnissaat, suliassat piffissaatillugu suliarineqartarnissaat, paasissutissanik nalunaarsuineq aammalu naammagittaalliorfissamik ilitsersuussineq pillugit malittarisassat erseqqissarneqartariaqarput.

Aamma misissortariaqarparput oqartussaasut inatsisinik annertuumik imaluunniit uteqqiattumik unioqqutitsisarnerat qanoq kinguneqartinneqartassanersoq.

Innuttaasumut kukkuneq annertooq pisimappat, Ombudsmandilu isornartorsioreerpat, taava qanoq pisoqartarpa?

Pissutsit aaqqinneqartarpat?

Innuttaasumut kingunerluutit inummuinnaanngittoq innarliisarput, tasami ilaqutaasut, qanigisat aamma sunniutipiluffigineqarsinnaapput.

Maanna ukiut sisamat Inatsisartuni ilaasortaasimallunga Ombudsmandip nalunaarutaanut arlaleriarlunga oqaaseqartarpunga, tigussaasumillu iliuuseqartoqarnissaa siunnersuutigisaraluarlugu.

Kisianni suli naammattumik iliuuseqartoqanngilaq.

Naalakkersuisut sumiippat? Akisussaasut sumiippat?

Maanna nalunaarut manna aamma tusaatissatut tiguneqaannassava?

Neriuppunga Naalakkersuisut naggasiinerminni tigussaasumik iliuuseqarnissartik nalunaarutigiumaaraat.

Taamaanngippat Naleraq sinnerlugu nammineq aalajangiiffigisassatut siunnersuummik saqqummiussinissatsinnut piareersimavugut.

Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut atuartinneqartariaqarput

Nalunaarummi alla ilungersunarluinnartoq tassaavoq meeqqat inuusuttullu ulloq unnuarlu paaqqinniffinni inissinneqarsimasut atuartinneqartarnerat.

Angerlarsimaffik Isikkivimmi Sisimiuniittumi Ombudsmandip paasivaa immikkoortortami matoqqasumi meeqqat inuusuttullu atuartinneqartarsimanngitsut, atuartitsisinnaasunik pissarsisoqarsinnaasimannginnera pissutigalugu.

Ombudsmandip inassutigisimavaa meeqqat inuusuttullu atuartinneqarnissaat qulakkeerneqassasoq.

Aammalu ulloq unnuarlu paaqqinniffinni tamani atuartitsisarneq immikkut misissorneqassasoq aalajangerneqarpoq.

Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimanerat atuartinneqarsinnaatitaanerannik arsaarinnissutaassanngilaq.

Meeraq paaqqinnittarfimmut inissinneqarpat inuiaqatigiittut immikkut akisussaaffeqalertarpugut.

Atuartitsisussaaleqineq pissutigalugu meeqqap atuartinneqannginnera akuersaarneqarsinnaanngilaq.

Naalakkersuisut apererusuppagut meeqqat taakku atuartinneqarnissaat qanoq qulakkeerneqarnersoq, aammalu Ombudsmandip inassuteqaatai qanoq malitseqartinneqarnersut?

Pissaanermik atuineq pillugu inatsit

Ombudsmandip pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi ersarluttunik aalajangersagaqarnera maluginiarsimavaa.

Pingaartumik ulloq unnuarlu paaqqinniffinni meeqqat inuusuttullu unnuakkut aneqqusaasannginnerannut, aammalu matut parnaarneqarsinnaanerannut tunngasut.

Inatsisip aalajangersagai, nassuiaatai ilitsersuutillu tamakkiisumik

Inummik kiffaanngissusiiagaaneq imaluunniit pissaanermik atuineq inatsisitigut erseqqissumik tunngaveqartariaqarpoq.

Sulisut ilisimassavaat qanoq iliorsinnaanerlutik, qanorlu iliorsinnaannginnerlutik.

Najugaqartullu pisinnaatitaaffitik ilisimassavaat.

Naalakkersuisut pissaanermik atuineq pillugu inatsit misissortariaqarpaat, pisariaqarpallu allanngortillugu.

Inatsit paasiuminaappat, inatsit aaqqittariaqarpoq.

Utoqqaat illui aamma isumassuineq

Ombudsmandip 2025-mi utoqqaat immikkut ukkatarisimavai.

Utoqqaat illuini sulisut amerlasuut pitsaasumik suliaqartarput, tamannalu aamma nalunaarummi erserpoq.

Kisianni ajornartorsiutit aamma takussaapput.

Sulisussaaleqineq, pissaanermik atuineq pillugu inatsisip naammattumik ilisimaneqartannginnera aammalu oqaatsitigut attaveqatigiinneq.

Ombudsmandip maluginiarsimavaa paaqqinniffinni sulisut ilaat kalaallisut danskisulluunniit oqalussinnaanngitsut amerliartortut.

Utoqqaq kalaallisut oqaluttoq, paaqqutarinnittumut imminut paasisitsisinnaanngippat, qanoq ililluni pisariaqartitaminik oqaatiginnissinnaava?

Taamatut pisoqartillugu oqaatsit kisimik pineqanngillat.

Pineqartut tassaapput isumassuineq, toqqissisimaneq aammalu innuttaasut pisinnaatitaaffii.

Sulisut tamarmik suliassaminnut atatillugu malittarisassanik ilisimasaqarnissaat qulakkeerneqartariaqarpoq.

Ombudsmandimik naapitsinitsinni aamma utoqqaat imminnut isumagisinnaajunnaartut, aningaasaqarnermikkullu atornerlunneqarsinnaasut pillugit oqaloqatigiippugut.

Taamaattumik Naalakkersuisut inuit imminnut isumagisinnaanngitsut pillugit malittarisassat, sinniisoqartitsisarneq aammalu nakkutilliisarneq naammaginartumik ingerlanersut misissortariaqarpaat.

Misissuiartortarneq aamma suleqatigiinneq

Ombudsmandip misissuiartortarnera inuiaqatigiinnut pingaaruteqartorujussuuvoq.

Naleraq isumaqarpoq Nunatta Nakorsaqarfianik aammalu nakkutilliinermik ingerlatsivinnik allanik suleqatigiinneq suli nukittorsarneqarsinnaasoq.

Taamaalilluni inatsisinut tunngasut, peqqinnissamut tunngasut aammalu isumaginninnermut tunngasut pitsaanerusumik ataqatigiissaarneqarsinnaapput.

Aamma nuannaarutigaarput Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi Savalimmiunilu ombudsmandit suleqatigiinnerulernissaat sulissutigineqarmat, Kalaallimmi aamma tamakkunani inissinneqarsimasarmata.

Nunatsinni innuttaasut Danmarkimi najugaqartut imaluunniit paaqqinniffinni inissinneqarsimasut nunatsinni kommuninik attaveqartarput suli.

Taamaattumik oqartussaaffiit assigiinngitsut akornanni innuttaasut pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Naggasiineq

Ombudsmandi misissuisinnaavoq, isornartorsiuisinnaavoq aammalu inassuteqarsinnaalluni.

Kisianni Ombudsmandi kisimi ajornartorsiutit tamaasa aaqqissinnaanngilai.

Akisussaaffik aamma Naalakkersuisuni, kommunalbestyrelsini aammalu Inatsisartuniippoq.

Ukiut tamaasa kukkussutit taakku uteqqinneqartut atuarutsigit, nalunaarut tusaatissatut tigoriarlugu allannguinata ingerlaannarsinnaanngilagut.

Naleraq sinnerlugu Naalakkersuisut kaammattorpagut suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit nutarterneqassasoq, meeqqat paaqqinniffinniittut atuartinneqarnissaat qulakkeerneqassasoq, aammalu pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi ersarluttut aaqqinneqassasut.

Naalakkersuisut qanoq iliuuseqarnissaminnik, qaqugulu iliuuseqarnissaminnik, Inatsisartunut nassuiaateqarnissaat kissaatigaarput.

Naleraq sinnerlugu Ombudsmandip 2025-mi ukiumoortumik nalunaarutaata tusaatissatut tiguneqarnissaa naammagiunnaavissorparput, iliuuseqartoqarniarli.

Suleriaaseq maanna atungaput inerititaqarneq ajorsimappat, taava allatut iliuuseqartariaqarpugut.

Innuttaasut pisinnaatitaaffii inatsisini allassimaannassanngillat. Ulluinnarni malinneqarlutillu ataqqineqartussaapput.

Qujanaq.